

Mgr. Eliška Klementová- Bednaříková: Jan Scheinost. Katolík a fašista, novinář a politik.
Praha: Ústav politologie FF UK 2012, 211 s. (posudek)

Eliška Klementová-Bednaříková si jako téma své disertační práce vybrala analýzu ideových koncepcí Jan Scheinosta, který byl pozoruhodnou osobností především českého meziválečného katolicismu. Tento intelektuál byl nejenom českým katolickým novinářem ale také jak již z názvu vyplývá politikem a intelektuálem pohybující se mezi fašismem, krajním nacionalismem a katolictvím-vyjádřeno v politickém světě jeho postupným působením u národních demokratů, lidovců, fašistů a posléze znova lidovců v rámci jejich tisku ve třicátých letech.

Předkládaná práce, splňuje všechny požadavky kladené na tento typ práce a jako takovou ji doporučuji plně k obhajobě. Svědčí o hlubokém zájmu autorky o danou problematiku. Je velmi kvalitně a čtivě napsaná. Doporučuji proto také, aby s těmito výsledky mnohaletého výzkumu (včetně kontaktů s pamětníky, příbuznými a potomky JS) byla vhodnou formou seznámena i širší odborná veřejnost, protože nám v zásadě chybí komplexní představení této složité osobnosti a v mnoha ohledech klíčové postavy tohoto proudu v první polovině 20. století.

Autorka stála před těžkým úkolem. Prozatím, se totiž nikdo této postavě takto komplexně nevěnoval. Eliška Klementová-Bednaříková se rozhodla tuto osobnost představit skrze historickou analýzu jeho politického myšlení a ideových koncepcí, kdy ho představuje především jako člověka, který v podstatě po celou dobu své veřejné činnosti hledal nejlepší hnutí, skrze které by mohl realizovat své vyhraněné nacionalistické a katolické ideje.

Svoji práci rozdělila do jedenácti kapitol s přílohami. Po úvodní části se věnuje terminologickým pojmům používaných v Scheinostově tvorbě jako je nacionalismus, katolictví a fašismus. Následně přechází k popisu první republiky a dobového politického katolicismu včetně popisu Československé strany lidové a jejího tisku. Značnou pozornost věnuje autorka také představení Scheinosta jako sžíravého kritika prvorepublikové demokracie, parlamentarismu, politické korupce a zároveň jako čínorodého novináře a intelektuála spolupracující či případně vytvářející řadu dobových periodik (např. revue Rozmach či později revue Tak). Za nejvíce přínosné z celé práce považuji především čtvrtou až sedmou kapitolu, kde jsou zhodnoceny a rozebírány jeho vlastní názory na demokracii a jeho působení v rámci fašistického hnutí (6. kapitola). Sedmá kapitola je věnována vizím stavovského státu (gotická demokracie a syndikalistický feudalismus), kdy v této koncepci

spatřoval alternativu k meziválečné prvorepublikové demokracii a skrze tyto názory představuje svébytný příspěvek.

Poslední kapitoly jsou pak věnovány jeho návratu do Československé strany lidové a působení v čele Lidových listů a jeho následné působení v rámci druhé republiky. Závěrečný epilog se věnuje jeho protektorátnímu období a poválečnému období, kdy byl pro válečnou kolaboraci uvězněn. Bezesporu takto rozvrženou prací autorka splnila cíl, který si položila, tj. přiblížit a vysvětlit Scheinostovo hledání nejlepšího hnutí a celý jeho myšlenkový vývoj, kdy jak autorka na s. 2 uvádí: „Hlavní tezí, kterou se snaží práce dokázat, je, že politická angažovanost Jan Scheinosta [stylizující se do role bojovníka za „katolickou restauraci“] může být nejlépe pochopena právě jako hledání nejlepšího hnutí či politické strany, skrze něž by mohl realizovat své tradicionalistické a výbojně katolické ideje.“

Jistým nedostatkem této práce je, že čtenář se toho příliš nedozví o Janu Scheinostovi jako osobnosti. V zásadě chybí biografické představení této osobnosti, které je nahrazeno první přílohou nazvanou Život Jana Scheinosta v datech, která je však prostým chronologickým přehledem. Podobně jako válečné ale i období po roce 1945 je bohužel jen torzovitě a zkratkovitě zpracované, jakkoliv uznávám, že tematicky se autorka soustředila především na ideové záležitosti spojené s touto katolickou osobností. Jistým nedostatkem v této věci spatřuji i poměrně malou pozornost jeho publicistické činnosti v druhé polovině třicátých let, kdy Jan Scheinost se jako šéfredaktor Lidových listů vyjadřoval několikrát v duchu politiky předsedy ČSL Jana Šrámka.

Z drobnějších a dílčích aspektů bych autorce doporučoval, aby při dalším zpracování této problematiky využila některých pramenů mapující blíže Jana Scheinosta (např. Archiv ÚTGM, fond Edvard Beneš I či výstřižkový archiv MZV nebo prameny z AKPR či MZV). Klasickým příkladem těchto nevyužitých pramenů jsou tak například některé zde nepublikované hodnocení TGM (blíže viz např. TGM: Cesta demokracie III. Praha 1994, s. 257) či doporučení spolupracovníků Edvarda Beneše, aby byl Scheinost v rámci katolického hnutí podporován. Rovněž poukazují na některé drobné nedostatky například s. 201 (neonacisty místo nacisty), či některé poněkud obtížně zvládnuté formulace či nedostatečně zpracované odkazy (např. 928 či odkaz 946).

Rovněž bych autorce doporučoval, aby při případném dalším studiu této problematiky využila některé pozůstalosti lidoveckých politiků a novinářů meziválečného Československa či pozůstalost R. Gajdy a další fondy uložené v Národním archivu v Praze. Textu i této problematice by jistě prospělo i větší zhodnocení Jana Scheinosta ze strany jeho současníků a politických konkurentů.

Tyto moje poznámky však v žádném případě nesnižují moje celkové pozitivní hodnocení předložené práce.

V Praze 26. listopadu 2012

PhDr. Michal Pehr, Ph.D